

Lausunto

18.12.2025

Asia: VN/16276/2024

Lausuntopyyntö; Hanke ampumaratojen toiminnan turvaamiseksi ja uusien ampumaratojen perustamisen edistämiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Sujuvoittaako ehdotus ampumaratoja koskevia ympäristölupaprosesseja sekä lainsäädäntöä riittävällä tavalla ottaen huomioon hallitusohjelman mukainen tavoite 1 000 ampumaradasta vuosikymmenen loppuun mennessä?

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ampumaratalakia ja ympäristönsuojelulakia.

Ympäristönsuojelulain mukaisten lupien ja ilmoitusten käsittely ampumaratojen osalta siirrettäisiin ampumaratalain soveltamisalaan. Ampumaratojen käytöstä aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä, pohjaveden pilaantumisen estämistä sekä ampumaradasta omaisuudelle ja terveydelle aiheutuvan haitan ehkäisemistä koskevat säännökset ehdotetaan sisällytettäväksi pääosin ampumaratalakiin. Ampumaratalaki olisi ampumaratojen osalta tällöin sekä turvallisuutta että ympäristönsuojelua koskeva laki. Ympäristönsuojelulakia sovellettaisiin ampumaratoihin vain rajoitetusti.

Ympäristölupa ja -ilmoitus yhdistettäisiin ampumarataluvan ja -ilmoituksen kanssa yhdeksi menettelyksi, jossa lupaviranomaisena ja ilmoituksen käsittelevänä viranomaisena toimisi Poliisihallitus. Lupa voitaisiin antaa tai ilmoitus hyväksyä, kun ampumaradan ylläpitäjä noudattaa parhaita käyttökelpoisia tekniikoita ja mallinnettu melu alittaa asetetut raja-arvot. Poliisihallitus toimisi myös ampumaratojen valvontaviranomaisena.

Yleisesti ottaen ymmärrämme kohonneen tarpeen maanpuolustustaitojen harjoittelemiselle sekä ampumaratojen tarpeelle, mutta tällä hetkellä emme ole poikkeustilassa, joten ympäristönsuojelulliset vaatimukset ja pitkäkestoiset ympäristövaikutukset tulee ottaa huomioon. Kaikkia ympäristönsuojelullisia tarpeita ei voi ohittaa maailmanpoliittisen tilanteen takia, eikä ampumaradoista tulisi tehdä erityistä toimialaa, joka poikkeaa kaikista muista ympäristöhaittoja aiheuttavista toimialoista ja hajauttaa ympäristönsuojelulain alle koottua sääntelyä. Myöskään valtion ympäristönsuojeluviranomaisen osallistumis- ja valitusoikeuden rajaaminen yhdellä toimialalla ei ole perusteltua. Maailmanpoliittinen tilanne korostaa monen muun,

huoltovarmuuskriittisen toimialan merkitystä. Poikkeustilassa voidaan laittaa asiat toiseen tärkeysjärjestykseen, mutta poikkeusolojen ja jopa sotatilan jälkeen voi olla tarve palauttaa alue asumiseen ja muuhun yhteiskunnan tarvitsemaan käyttöön, jolloin korostuvat ennakoiva maaperän ja pohjavesien suojeleminen pilaantumiselta.

Yksi lupa on lähtökohtaisesti hyvä asia, mutta luvan käsittelijällä täytyy olla asiantuntemusta hankkeen kokonaisvaltaiseen käsittelyyn. Yksi lupa kyllä nopeuttaa käsittelyä, mutta asettaa viranomaiselle aikapaineen. Esitämme huolestamme siitä, onko tulevilla ampumarataviranomaisella riittävä osaaminen pilaantuneesta maaperästä, pohjavesistä, luonnonsuojelun asioista sekä ympäristönsuojelun eri osa-alueista, jotta ampumaratojen lupien laatu ei heikkene. Lakiuudistuksessa tulisi huomioida henkilöresurssitarpeessa myös erityisosaamisvaatimukset. Pohjavesialueille sijoittuville ampumaradoille tulee tehdä myös vesilain mukainen tarveharkinta, johon ehdotetulta viranomaiselta ei löydy asiantuntemusta tai toimivaltaa.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille jää muutoksesta huolimatta työtaakkaa. Lausuntovaiheessa tulee valmistella seikkaperäiset lausunnot, sillä kunnallisella viranomaisella on edelleen velvollisuus ja osaaminen paikallistuntemuksen, luonnonsuojelun ja ympäristönsuojelun osalla. Lisäksi kunnalliselle viranomaiselle jää alueiden käytön yhteensovittamiseen liittyviä tehtäviä ja kunnan asukkaiden edunvalvonta ja valitusten käsittely.

Esityksen mukaan ampumaratojen valvontavastuu siirtyisi Poliisihallitukselle. Toimialana ampumaradat ovat ympäristömelua aiheuttava, jolloin häiriintyvät kunnan asukkaat ottavat yhteyttä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiseen meluvalituksilla, eli ampumaradat työllistävät valitusasioina. Valitusasiat ovat pitkäkestoisia ja aikaa vieviä ja vaativat erityisosaamista. Kunnilta poistuu uudistuksessa lupa- ja valvontamaksuina ampumaradoista saatavat tulot, eli kuntien resursseja vähennetään tältä toimialalta, vaikka työtä edelleen jää. Ampumarataviranomaisella tulisi olla resurssit ja osaaminen myös valitusasioiden käsittelyyn valvovana viranomaisena. Kuntien osalta on otettava huomioon, että tulot kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta vähenevät, mutta työtä jää edelleen.

Ampumaratalakiin tulisi sisällyttää myös radan rakentamiseen vaadittu sääntely. Tyypillisesti ampumarata- ja vallirakenteissa käytetään tai halutaan käyttää ylijäämämaita tai erilaisia jäte- tai teollisuuden sivuvirtamateriaaleja, joka pima-materiaaleja, joita voidaan luvittaa vain ympäristönsuojelulain edellyttämällä tavalla. Ampumaratalailla ei lakiehdotuksen mukaan voisi luvittaa jätteiden hyötykäyttöä. Ampumaratalaki ei sujuvoita toimintaa, mikäli rata- ja vallirakenteet pitää erikseen luvittaa ja täten myös valvoa ympäristönsuojelulain mukaan eri viranomaisessa.

Lupaviranomaisella pitäisi olla osaamista kaikista mahdollisen yhteisluvan toiminnoista. Kunnissa on luvitettu useita moottoriratojen ja ampumaratojen yhdistelmäluvia. Tulisiko näille toiminnoille hakea jatkossa erilliset luvat, eli aiheutusi kaksinkertainen lupatarve ja kaksinkertainen valvonnan tarve? Tästä aiheutuu toiminnanharjoittajalle suuret ylimääräiset kustannukset. Miten

ympäristöluvan alainen moottorirata-ampumarata jatkossa valvotaan, säilyisikö koko toiminnon valvonta kunnalla vai joudutaanko tekemään luvan muutos, jossa toiminnot eriytetään? Tämä ei olisi sujuvoittamista millään muotoa, vaan toimintakeskuksen jakaminen kahdelle valvontaviranomaiselle heikentäisi kokonaisuuden sujuvaa ja kustannustehokasta valvontaa.

Esitykseen on kirjattu, että kuntiin tulee harvoin ampumaratalupia käsittelyyn ja siitä aiheutuu mm. osaamisen puutetta. Kuopion kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisella on päivastainen käsitys asiasta. Ympäristöluvitetut ampumaradat ovat useiden vuosien ajan olleet säännöllisesti yhteydessä ja esittäneet muutoksia ympäristölupiin mm. ampumamäärin korotuksina, toiminnallisen ampumisen lisäämisellä ampumaradalle, ampuma-aikojen muuttamisella. Muutosesityksiä tulee useilta radoilta vuosittain ja ympäristölupamuutoksen jälkeen toivotaan muutaman vuoden kuluttua uudelleen muutosta lupaan. Lisäksi lähialueiden asukkaiden meluvalitukset pitävät ampumaratatoimialan jatkuvasti käsittelyssä. Emme tunnista tällaista harvoin käsiteltävään lupatyyppiin liittyvää osaamisvajetta. Kokemuksemme mukaan, usein luvittamista on hidastanut se seikka, että seuralla/luvanhakijalla ei ole taloudellista resurssia tai osaamista lupahakemusten asianmukaiseen laatimiseen ja tarvittavien ympäristörakenteiden toteuttamiseen.

Poliisihallituksen on lupapäätöksessään tai ilmoitusta käsitellessään velvoitettava luvanhaltija tai ilmoituksen tekijä määräämänsä tarkkailusuunnitelman mukaisesti tarkkailemaan ampumaradan päästöjä maaperään ja pohjaveteen parhaan mahdollisen tekniikan periaatteita noudattaen. Luvanhaltijan tai ilmoituksen tekijän on ilmoitettava tarkkailun tulokset Poliisihallitukselle. Poliisihallituksen tulee muuttaa suunnitelmaa, jos se on tarkkailun tulosten tai ympäristössä tapahtuneiden muutosten vuoksi tarpeen. Uudistuksen onnistuminen edellyttää, että Poliisihallituksella on tulevaisuudessa maaperän ja pohjaveden ympäristönsuojelullinen asiantuntemus siten, että se pystyy itsenäisesti tulkitsemaan tarkkailutuloksia ja muuttamaan tarvittaessa tarkkailutarvetta.

Esityksen mukaan, jos valvonnassa tai ampumaradan ylläpitäjän tekemässä tarkkailussa havaittujen seikkojen perusteella olisi tarpeen, voisi luvat ja ilmoitukset käsittelevä viranomainen lisätä tai muuttaa lupaehtoja ja määräyksiä kuultuaan luvanhaltijaa tai ilmoituksen tekijää sekä muita ehdotetussa laissa säädettyjä tahoja. Epäselväksi jää, sisältääkö tämä lupaehtojen ja määräysten muuttaminen kuulemisen lisäksi valitusoikeuden.

Onko ympäristönsuojelulakia tarpeen soveltaa ehdotuksen mukaisesti ampumaratalain soveltamisen ohella?

Ampumaratalaki sisältäisi ympäristönsuojelulakia vastaavat maaperän ja pohjaveden pilaamiskiellot siten, että parhaiden käyttökelpoisten tekniikoiden mukainen riskinarviointi ja -hallinta katsotaan riittäväksi suojelemaan maaperää ja pohjavettä. Lisäksi ampumaradan mallinnetun melutason tulisi alittaa ampumaratalain nojalla säädettyt ohjearvot. Luvan tai ilmoituksen käsittelevä viranomainen asettaisi lupaan taikka ilmoitukseen antamaansa päätökseen turvallisuuden edistämistä koskevien ehtojen ja määräysten lisäksi tarpeellisia ympäristön pilaantumisen ja sen vaaran ehkäisemistä, pilaantumisriskin hallintaa, ympäristövahinkojen torjumista, pilaantumisesta aiheutuvien haittojen

poistamista sekä jätteiden määrän vähentämistä koskevia tarpeellisia määräyksiä ja ehtoja parhaan käyttökelpoisen tekniikan periaatteita noudattaen.

Ehdotuksen mukaan maaperän tai pohjaveden pilaantumisen riskiä ei katsottaisi olevan, kun luvanhaltija noudattaisi ampumaratalain ja sen nojalla annettujen säännösten vaatimuksia sekä parhaita käyttökelpoisia tekniikoita (BAT). Tämä tarkoittaisi, että parhaiden käyttökelpoisten tekniikoiden mukaisten vaatimusten täyttäminen olisi riittävää. Ampumaratamelun määrittämisessä käytettäisiin ehdotetun lain mukaan mallinnusta. Esityksessä ei kuitenkaan esitetä melutasoja, jotka ampumaradan tulee alittaa.

Näkemyksemme mukaan ympäristönsuojelulakia tulisi soveltaa toiminnassa. Ympäristönsuojelulaki turvaa terveellistä ja turvallista elinympäristöä, jopa kriittisiä pohjavesivaroja sekä maanomistajien oikeusturvaa alueen vuokralaisen harjoittamien toimintojen aiheuttamalta pilaantumiselta.

Onko tehtävien siirtämisen seurauksena tarpeen muuttaa valtioneuvoston ohjesääntöä ehdotuksessa kuvatulla tavalla?

Kyllä.

Muut mahdolliset näkemykset ja huomiot esitysluonnoksesta?

Vähäisen ampumaradan laukausmäärän ylärajaa ehdotetaan nostettavaksi 100 000 laukaukseen vuodessa. Korotus 10 000 laukauksesta 100 000 laukaukseen on merkittävä. Vaikutus esimerkiksi toiminnan aiheuttamaan melutasoon on huomattava. Kuntien maankäytön ja kaavoituksen tarpeet tulee huomioida ampumamelun levitessä yhä laajemmalle ja ympäristön olemassa oleville asukkailla on turvattava meluton asuinympäristö.

Esityksen mukaan lausuntopyynnöt pyydetään vain sijaintikunnan poliisilta, kunnalta ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta. Lausuntopyyntö tulee pyytää myös terveydensuojeluviranomaiselta sekä ehdottomasti yleistä etua valvovalta viranomaiselta eli Lupa- ja valvontavirastolta, etenkin silloin kun ampumarata sijoittuu pohjavesialueelle. Lupa- ja valvontavirastolla on maaperän pohjavesiasioiden, luonnonsuojelulain ja maaperän pilaantuneisuuden keskitetty asiantuntemus sekä edunvalvontavelvollisuus.

Muutoksenhakuoikeus tulee ehdottomasti olla yleistä etua valvovalla viranomaisella, Lupa- ja valvontavirastolla.

Lainsäädännössä tulee huomioida maanomistajien oikeusturva. Ampumaratatoiminta on maaperää pilaavaa toimintaa ja toiminnan loputtua on toimijalla oltava velvollisuus puhdistaa maaperä. Ellei tätä huomioida, siirtyy maanomistajalle velvollisuus maaperän puhdistamiseen, joka voi olla hyvin kallista ja kohtuuton haitta. Kuten lakiesitykseen on kirjattu, ampumaradat ovat usein seurojen ja yhdistysten ylläpitämiä, ja ampumarata on yleisimmin vuokralaisena alueella, koska ei ole

varallisuutta lunastaa maa-aluetta omistukseen. Usein maanomistajana on kunta. Kunnan tai yksityisen maanomistajan mahdolliset tulevat maankäyttötarpeet vs. maaperän mahdollinen pilaantuminen tulisi huomioida lakimuutoksessa.

Ampumarataluvassa olisi huomioitava jätteiden käsittely ja jätelaissa eritetyt velvollisuudet jätekirjanpidon tekemiseen ja raportointiin.

Lakiin olisi hyvä kirjata yleislinjaus, ettei pohjavesialueille sallita uusia ampumaratoja. Pohjavesien turvallisuuden ja laadun suojelu on huoltovarmuuskriittinen asia! Pohjaveden pilaamiskielto on ehdoton ja sen merkitys tulisi huomioida ja korostaa lakiesityksessä. Vesihuollon turvaamisen on oltava kaikissa oloissa ensisijaisena prioriteettina.

Henkilöresurssitarve tulee arvioida huolellisesti. Ehdotuksessa on esitetty 2 henkilötövuotta, jota pidämme huomattavan pienenä resurssina eikä ole realistinen käytännön valvonnan kannalta. Ampumaratalakiin kirjattu käsittelyaika on todella lyhyt. Jos luvat tehdään kiireessä ja puutteellisena, ja toiminnasta aiheutuu ongelmia, ei resursseja ole valvomaan toimintoja. Kuinka valvonta toteutetaan, kun ratoja on ympäri Suomea? Lakiesityksessä esitetty siirtymäaika johtaa pahimmassa tapauksessa siihen, että ampumaratatoimijat odottavat siirtymäajan umpeutumista ja laittavat hakemuksen vireille vasta, kun määräaika lähestyy. Tällöin lupaviranomaisella on käsittelyssä yhtä aikaa suuri määrä hakemuksia, jotka aikapaineellisena pitää käsitellä nopeasti "leimasinlupina".

Lainsäädännön muutoksilla pyritään saattamaan kaikki ampumaradat takaisin luvalliseen tilaan ja säännöllisen valvonnan piiriin sekä yhdenmukaistamaan ampumaradoille asetettavia vaatimuksia. Miten yhdenmukaisuus huomioidaan jo luvitettujen ampumaratojen osalta, joille on määrätty melumittauksia ja maaperäsuojauksien rakentamista ampumaradoilleen. Tulevatko nämä luvitetut kohteet heti Poliisihallituksen valvontatarkastuslistalle ja vaatimustaso alennetaan vastaamaan nyt esitettyjä vaatimuksia?

Miten huomioidaan poliisihallinnon jääviys asiankäsittelyssä? Syntyykö eturistiriitaa, kun poliisi itse myös käyttää ampumaratoja aktiivisesti harjoitteluun. Eli luvittaja, käyttäjä ja valvoja on käytännössä sama taho? Miten selvitetään rikkomustilanteet, kun hyväksyttyä ilmoitusta/ampumaratalupaa ei noudateta.

Huomioiko Poliisihallitus käsittelyssään myös mahdolliset naapuruussuhdelakiin perustuvat haitat ?

Ampumaratalupauudistus ei poista toimijoiden heikkoja taloudellisia resursseja hakemusten valmisteluun ja ampumaratojen rakentamiseen niin, että terveys- ja ympäristöturvallisuus voidaan taata kaikilla ampumaradoilla. Ampumaratojen ylläpitäjä on usein esimerkiksi metsästysseura. Onko seuroilla jatkossa mahdollisuutta ylläpitää ampumarataa?

Näkisimme, että tärkein ampumaratojen lupaprosessia nopeuttava ja sujuvoittava toimenpide olisi panostaa hyvin valmisteltuihin lupahakemuksiin ja selvityksiin. Seuravetoisella toimialalla näemme puutteita juuri tässä.

Ahonen Tanja
Kuopion kaupunki

Määttä Kati
Kuopion kaupunki, ympäristönsuojelu - Alueelliset
ympäristönsuojelupalvelut